

- ▶ Zie voor meer informatie de betreffende hoofdstukken en paragrafen van de richtlijn waar in deze werkkaart naar wordt verwezen.

Waarneming of informatie Is er sprake van acuut gevaar?

Risicofactoren, beschermende factoren en signalen (Zie hoofdstuk 3, 4 en 5)

JA

Veilig Thuis/Raad voor de Kinderbescherming/Politie (§ 6.2.1 t/m § 6.2.4)

NEE

STAP 0 ▶ Overweeg: kan er sprake zijn van Kindermishandeling (§ 6.0)

- ▶ Zoek naar een mogelijke verklaring voor datgene wat jij of anderen hebben waargenomen of verteld.

Een overweging wordt een *vermoeden of verdenking* als de verklaring:

- niet passend is;
- niet aannemelijk is;
- niet consistent is;
- voortkomt uit overtuigingen die niet stroken met de veiligheid van jeugdigen.

Meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling

STAP 1 ▶ De situatie in kaart brengen (§ 6.1)

Verzamel informatie over wat er goed gaat en waarover er zorgen bestaan ten aanzien van:

- ▶ veiligheid jeugdige (CFRA, CARE-NL, LIRIK, Delta Veiligheidslijst of een triage-instrument);
- ▶ psychische gesteldheid jeugdige (o.a. CRIES-13);
- ▶ lichamelijke gesteldheid jeugdige (gespecialiseerde arts, Landelijk Expertisecentrum Kindermishandeling, Centrum Seksueel Geweld);
- ▶ beide ouder(s): als persoon (*Kindcheck*) en opvoeder (*PVL, GVL of OBVL*);
- ▶ omgeving jeugdige en gezin (sociaal netwerk).

STAP 2 ▶ Overleg en werk samen met andere professionals en Veilig Thuis (§ 6.2)

- ▶ Weet bij/aan wie je welke informatie mag opvragen en verstrekken.
- ▶ Raadpleeg aandachtfunctionaris kindermishandeling, teamcoördinator/leidinggevende, Veilig Thuis, Raad voor de Kinderbescherming, arts of specialist, hulpverleners betrokken bij het gezin, onderwijs, politie.

Overleg, stem af met de politie:

- indien sprake is van een (mogelijk) strafbaar feit, ernstige vormen van lichamelijke kindermishandeling, lichamelijke verwaarlozing, seksueel misbruik, eengerelateerd geweld, vrouwelijke genitale verminking of huwelijksdwang;
- om mede de dreiging in het gezin in te schatten;
- als alleen door aangifte kindermishandeling kan stoppen.

STAP 3 ▶ Ga in gesprek met jeugdige en ouder(s) (§ 6.3)

- ▶ Overleg met ouders en jeugdige en betrek hen in het gehele proces, tenzij er gegronde redenen zijn (bv. in verband met veiligheid) om daarvan af te wijken.
- ▶ Gebruik in deze fase geen vaktermen zoals 'risicofactoren'. Gebruik liever 'zorgen maken over ...', 'wat gaat goed en waarover zijn er zorgen (bij professionals)', 'zorgpunten/aandachtspunten'.
- ▶ Spreek in voor iedereen begrijpelijke taal.
- ▶ Vraag toestemming aan ouders om met de jeugdige jonger dan 12 jaar te spreken; vraag toestemming aan de jeugdige ouder dan 16 jaar om met de ouders te spreken; tussen 12 en 16 jaar: weeg dit op basis van ontwikkelingsleeftijd en capaciteiten van de jeugdige.

Gesprek met de jeugdige (zie § 6.3.2)

- Stel de jeugdige op zijn/haar gemak, begin met algemene onderwerpen.
 - Leg uit wat de bedoeling is en wat er met de informatie gaat gebeuren.
 - Beloof niet om geheimen te bewaren, leg uit waarom, spreek af de jeugdige wel te informeren wanneer informatie met andere professionals gedeeld moet worden.
 - Maak duidelijk dat de jeugdige niet schuldig is aan de situatie, maar dat ouders verantwoordelijk zijn voor een veilige en prettige thuissituatie.
 - Heb oog voor de verwarring die kan ontstaan bij een jeugdige i.v.m. loyaliteit, zelfbeschuldiging en angst rondom verlies.
 - Leg aan een jong kind uit dat je er niet bij bent geweest.
- Laat het jonge kind eerst oefenen met 'weet ik niet' en 'begrijp ik niet' en geef het kind toestemming om de interviewer te 'verbeteren'.
 - Laat bij het bespreken van de thuissituatie vooral de jeugdige aan het woord.
 - Vraag welke oplossingen de jeugdige zelf ziet en wat er volgens hem of haar nodig is om die te realiseren.
 - Maak bij het afsluiten van het gesprek expliciet afspraken over met wie de besproken informatie gedeeld wordt en wat de jeugdige aan zijn ouders gaat vertellen.
 - Zorg ervoor dat de jeugdige na afloop van het gesprek opgevangen wordt door een voor hem of haar vertrouwd persoon.
 - Bied de jeugdige een bereikbaarheids telefoonnummer aan.

STAP 4 ► Wegen (§ 6.4)

- Weeg alle (ongunstige en gunstige) factoren, de ernst en het risico.
- Blijf dit gedurende het gehele proces telkens weer doen bij nieuwe informatie en signalen.

STAP 5 ► Beslissen: zelf hulp organiseren en/of melden bij Veilig Thuis? (§ 6.5)

- Beslis nooit alleen.
- Bij twijfel en melden: overleg met Veilig Thuis.
- Spreek expliciet met betrokken professionals, ouders en jeugdige af wie de regie heeft over de hulp rond het gezin.
- Houd in het dossier zorgvuldig verslag bij van vermoedens en feiten, alle overleg en overwegingen, besluiten en handelen.

Naar veiligheid en herstel (zie hoofdstuk 9)

- Bij verhoogd risico: opvoedondersteunende programma's zoals *VIPP-SD*, *MIM*, *Home-Start*, *Incredible Years (basis)*, *Parent-Child Interaction Therapy (PCIT)*, *PMTO* en *Triple P niveau 4*.
 - Bij verhoogd risico specifieke groepen:
 - Psycho-educatieve gezinsinterventie *KOPP* (bij psychische problemen van de ouders),
 - *VoorZorg* (bij hoogrisico jonge zwangeren),
 - *HouVast* (voor LVB-ouders).
 - Veiligheid creëren of herstellen: werk met het gehele gezin, sociaal en professioneel netwerk samen via *Veilig Sterk & Verder* en *Signs of Safety™* of *Deltamethode* (indien Kinderbeschermingsmaatregel); programma's zoals *Ambulante Spoedhulp*, *MST-CAN*, *IAG*, *VIG*, *RGT*, *Families First*. Overweeg of een *Eigen Kracht Conferentie* toegevoegde waarde heeft.
 - Jeugdigen vanaf ongeveer acht jaar: altijd minstens psycho-educatie geven.
- Jeugdigen die getuige zijn geweest van partnergeweld: (tevens) preventief programma zoals *Let op de kleintjes* (of variant).
 - Overweeg altijd of (trauma)behandeling van de jeugdige nodig is: *Traumagerichte Cognitieve Gedragstherapie (TF-CGT)* zoals de *Horizonmethodiek* (bij kindermishandeling, getuige van partnergeweld en seksueel misbruik) of, specifiek bij seksueel misbruik: *STEPS*. Overweeg tevens *EMDR*.
 - Bij verwaarlozing: gelijktijdig aan ouders drie hulpvormen aanbieden:
 - hulp gericht op de eigen (psychiatrische en psychosociale) problemen;
 - hulp gericht op opvoedvaardigheden;
 - hulp gericht op het vervullen van de basisbehoeften van jeugdigen.

Competenties en randvoorwaarden

- Blijf jezelf ontwikkelen op het gebied van: kennis, attitude en vaardigheden (zie hoofdstuk 7).
- Vraag collega's en leidinggevenden om benodigde randvoorwaarden (zie hoofdstuk 8).

► Deze werkkaart geeft een overzicht de belangrijkste risicofactoren (zie hoofdstuk 3).

Kenmerken van de ouder(s)

- Psychische en psychiatrische problemen zoals depressie
- Temperament, prikkelbaarheid, hyperreactiviteit
- Partnergeweld
- Ouder heeft kindermishandeling in de jeugd meegemaakt en/of was getuige van partnergeweld
- Ongewenste zwangerschap
- Gezondheidsproblemen
- Crimineel gedrag
- Laag gevoel van eigenwaarde
- Veel persoonlijke stress
- Gering probleemoplossend vermogen of lage intelligentie
- Alcoholmisbruik en drugsgebruik

Kenmerken in de ouder-kind interactie

- Ouder ziet de jeugdige als een probleem
- Gebruik van fysieke straf
- Geen goede ouder-kindrelatie
- Opvoedingsstress

Gezinsomstandigheden

- Geringe samenhang of cohesie in het gezin
- Veel conflicten in het gezin
- Lage sociaaleconomische status of werkloosheid
- Geringe sociale steun
- Status als nieuwe allochtoon of vluchteling
- Alleenstaande ouder
- Groot gezin

Kenmerken van de jeugdige

- Erg jonge leeftijd (< 3 jaar)
- Geringe fysieke gezondheid
- Internaliserend probleemgedrag
- Externaliserend probleemgedrag
- Gebrekkige sociale vaardigheden